

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága ügyvéd által képviselt felperesnek ügyvéd által képviselt alperes ellen tartási szerződés megszüntetése és ajándék visszakövetelése iránt a Makói Városi Bíróságon 3.P.20.659/2005. számon megindított és a Csongrád Megyei Bíróság 4.Pf.21.624/2007/3. számú ítéletével befejezett perében az említett számú jogerős határozat ellen a felperes részéről 53. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán a 2008. július 1. napján megtartott tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezéseit hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 napon belül 35.000 (harmincötezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget, valamint az államnak felhívásra 76.300 (hetvenhatezer-háromszáz) forint felülvizsgálati eljárási illetéket.

I n d o k o l á s

Az alperes és testvére, B. F-né édesanyjukkal, jelen per felperesével 2000. március 13-án tartási szerződést kötöttek, melyben vállalták, hogy felperes tartásáról haláláig gondoskodni fognak. Ennek keretében - többek között - ellátják a felperes étkeztetését, a háztartás körében szükséges teendőket, lakásának takarítását, a szükséges mosást, betegsége esetén a felperest ápolják, orvosi kezeltetéséről gondoskodnak. A felperes a tartás ellenében az alperes és B. F-né tulajdonába adta a M., S. utca alatti ingatlanának 3/6 tulajdoni hányadát.

2001. szeptember 18-án a felek a felperes további ingatlanilletőségeinek fejében újabb tartási szerződést kötöttek.

A későbbiekben a felperes és B. F-né viszonya megromlott, a tartási szerződést közös akarattal megszüntették, egymással elszámoltak. A felperes tartásáról a továbbiakban kizárólag az alperes gondoskodott, aki ezt a feladatot felesége közreműködésével látta el. A 2003. január 23-án megkötött újabb tartási szerződéssel a felperes a tartás fejében az alperes tulajdonába adta azokat az ingatlanokat (ingatlanrészeket), melyek a B. F-nével kötött tartási szerződés megszűnése folytán kerültek újból a felperes tulajdonába.

2004. április 14-én a felperes testvére, C. J-né elhunyt. Ezt követően, 2004. április 28-án a felperes és az alperes a tartási szerződést módosította, a felperes kijelentette, hogy „a neki nyújtott tartás fejében eltartójára ruházza tartás jogcímén az esetlegesen későbbiek során általa bármilyen címen megszerzett ingó és ingatlan dolgot”. 2004. augusztusában a néhai C. J-né hagyatéki eljárásában a felperes a hagyatékából őt megillető 4/24 tulajdoni illetőséget - amely ingóságokban és ingatlanokban testesült meg, összesen 2.074.008 forint értékben - egyezség és ajándék jogcímén az alperesnek ajándékozta. Az alperes az ingóságokat értékesítette, a kapott vételárat, valamint az ajándék részeként számára juttatott betétkönyvben elhelyezett összeget saját céljaira felhasználta, illetve a család azt felélte.

A felperes 2004. májusáig a M., S. utca alatti ingatlanában lakott, ahol az alperes és házastársa őt teljes körűen, megfelelően ellátta. Ebben az időszakban a felperes a nyugdíjával még maga rendelkezett. 2004. májusától a felperes az alperes ingatlanába költözött, ettől kezdődően a felperes tartása az alperes lakóhelyén valósult meg. Ekkor a felperes nyugdíját már az alperes vette fel és azt felhasználta.

Az alperes házastársa 2004. decemberében váratlanul elhalálozott. Ezt követően, 2004. december 16-án az alperes a felperest szociális otthonban helyezte el, erre figyelemmel a felek 2005. február 18-án a tartási szerződést életjáradéki szerződéssé alakították át. Ebben az alperes vállalta, hogy a felperesnek élete végéig megfizet havi 3.000 forintot. A felperes 2005. szeptember 15-én a szociális otthont elhagyta, azóta lányánál, B. F-nénél tartózkodik, róla ő gondoskodik.

A felperes módosított keretében kérte, hogy a bíróság a peres felek közötti életjáradéki szerződést szüntesse meg és a tartási szerződéssel átruházott ingatlanhányadokra jegyeztesse vissza a felperes tulajdonjogát. Álláspontja szerint az alperes által felvett felperesi nyugdíj fedezte az alperes tartási szolgáltatásait. A felperes a hagyatéki eljárás során nyújtott ajándékot, illetve a helyébe lépett értéket is visszakövetelte az alperestől. Arra hivatkozott, hogy az alperes súlyos jogsértést

követett el azáltal, hogy a felperest a tartási kötelezettsége ellenére szociális otthonban helyezte el, illetve megíúsult a felperes azon feltevése is, hogy az alperes őt természetben fogja tartani a haláláig. E két jogcímre alapítottn az alperest 2.200.000 forint és ennek kamatai megfizetésére kérte kötelezni.

Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint a tartási szerződésben foglalt kötelezettségeinek eleget tett, az életjáradéki szerződésben foglaltakat pedig a továbbiakban is hajlandó teljesíteni. Vitatta, hogy az ajándékozást a felperes a tartáshoz, mint feltételhez kötötte volna, illetve állította, hogy nem követett el súlyos jogsértést, mert a felperest házastársa halála folytán helyezte el szociális otthonban, a felperes hozzájárulásával. Előadta, hogy az ajándékba kapott vagyontárgyak már egyébként sincsenek meg, ellenértéküket pedig felélte, elköltötte.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a felek között létrejött életjáradéki szerződést megszüntette. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 60 napon belül 1.271.900 forintot, és intézkedett a tartási szerződéssel érintett ingatlanok felperes javára történő bejegyzése iránt.

Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában megállapította, hogy a tartási szerződés életjáradéki szerződéssé történő átalakítására azért került sor, mert a felperes szociális otthonba került. A felek közötti megromlott kapcsolatra tekintettel a tartási viszonyt helyreállítani már nem lehet, ugyanakkor a felperes idős korára, rossz egészségi állapotára figyelemmel tényleges természetbeni tartásra, gondozásra és ápolásra szorul. Ennek megvalósítására a felek életjáradéki szerződése, az abból fakadó jogok és kötelezettségek nem alkalmasak. Ezért az elsőfokú bíróság az életjáradéki szerződést megszüntette, a Ptk. 589. § (3) bekezdésére figyelemmel a felek megfelelő kielégítésével. Ennek keretében az elsőfokú bíróság meghatározta az alperes által nyújtott tartás ellenértékét és - figyelemmel arra, hogy 2004. májusa és 2005. júniusa között a felperes nyugdíjával az alperes rendelkezett - megállapította, hogy az alperest a felperes nyugdíjából nem fedezett és ki nem elégített tartás ellenértékeként 643.000 forint illeti meg.

Az ajándék visszakövetelésével összefüggésben az elsőfokú bíróság bizonyítottnak ítélte e juttatás felperes által hivatkozott feltételhez (helyesen: feltevéshez) kötöttségét, valamint azt is, hogy e feltétel megíúsult azáltal, hogy az alperes a természetbeni tartás helyett a felperest szociális otthonban helyezte el. Az elsőfokú bíróság indokolása szerint az alperest a tartási szerződésben vállalt természetbeni tartási kötelezettsége alól nem mentesítette az a körülmény, hogy házastársa időközben

elhalálozott. Az alperesnek ugyanis ebben a helyzetben is megoldást kellett volna találnia arra, hogy a felperest más módon, így ápoló igénybevételeivel, de a megszokott otthoni környezetben tartsa. Az intézeti elhelyezés ennél fogva erkölcsileg kifogásolható volt és olyan súlyos jogsértésnek minősült, amely ugyancsak alapossá teszi az ajándék visszakövetelésére alapított felperesi igényt. Az ajándék tiszta értéke 1.914.877 forint volt, ezért figyelemmel arra, hogy a tartási szerződés megszüntetése kapcsán az alperesnek 643.000 forint jár, ezt az összeget beszámítva az alperest 1.271.900 forint megfizetésére kötelezte.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét akként változtatta meg, hogy mellőzte az alperes 1.271.900 forint megfizetésére kötelezését.

A másodfokú bíróság osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját ate tekintetben, hogy az ajándékozáshoz feltételhez kötötten került sor. Erre enged következtetni, hogy az ajándékozáshoz közvetlenül megelőzően módosították a peres felek a tartási szerződést oly módon, hogy a felperes a jövőben megszerzendő vagyonát is - az alperes által nyújtott természetbeni tartásra tekintettel - az alperesnek kívánja juttatni. A szerződésmódosítás előtt a felek a felperes testvérének haláláról és ennek következtében a felperes örökségi várományáról már tudomással bírtak. A hagyatéki eljárás során történt ajándékozáskor a felperest tehát az a feltevés motiválta, hogy az alperes őt, ahogyan korábban, a jövőben is természetben tartani fogja. Ugyanakkor a másodfokú bíróság álláspontja szerint a perben nem volt megállapítható, hogy a feltevés az alperesnek felróható okból hiúsult volna meg. A felek ugyanis a tartási szerződést egyező akarattal módosították életjáradéki szerződéssé, tehát a felperes is elfogadta, hogy a megváltozott körülményekre tekintettel került sor a szociális otthoni elhelyezésére. Ennek következtében az alperes nem egyoldalú akaratelhatározással, a tartási szerződésben vállalt kötelezettségét megszegve szüntette meg a felperes természetbeni tartását. Ilyen körülmények között - figyelemmel a felperes beleegyezésére - az sem mondható, hogy a felperes intézeti elhelyezésével az alperes olyan erkölcsileg kifogásolható súlyos jogsértést valósított volna meg, mely alapot adna az ajándék visszakövetelésére. Az ajándék visszakövetelésére vonatkozó megalapozatlan felperesi igényre tekintettel mellőzte a másodfokú bíróság az alperes fizetési kötelezettségét, figyelemmel arra is, hogy a másodfokú eljárásban az alperes már az általa nyújtott tartás ellenértékére nem tartott igényt.

A jogerős ítélet ellen a felperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, melyben annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte. Álláspontja szerint a másodfokú bíróság figyelmen kívül hagyta, hogy a felperes nem

csupán jelen per időszakában, hanem már a szociális otthonban történő elhelyezésekor is - amikor 91 éves volt - nagy valószínűséggel nem volt cselekvőképessége birtokában, ezért az alperes lényegében „azt csinálhatott vele, amit akart”. A hagyatéki eljárásban csak formálisan került sor ajándékozásra, ez az aktus is a tartással összefüggésben, a tartási szerződésre figyelemmel történt, ezért a felperes a tartási - életjáradéki szerződés megszüntetése folyamatában az ajándék elszámolására is igényt tarthat. A másodfokú bíróság megsértette a megfelelő kielégítésre irányuló a Ptk. 589. §-ának (3) bekezdésében foglalt elszámolási kötelezettségét.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való tartására irányult.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A Ptk. 589. §-ának (3) bekezdése szerint a bíróság a tartási szerződést a felek megfelelő kielégítésével szünteti meg.

A Ptk. 579. § (1) bekezdése kimondja, hogy ajándékozási szerződés alapján az egyik fél saját vagyona rovására a másiknak ingyenes vagyoni előny juttatására köteles.

A Ptk. 582. §-ának (2) bekezdése szerint ha a megajándékozott vagy vele együttélő hozzátartozója az ajándékozó vagy közeli hozzátartozója rovására súlyos jogsértést követ el, az ajándékozó visszakövetelheti az ajándékot vagy követelheti az ajándék helyébe lépett értéket.

A Ptk. 582. §-ának (3) bekezdése értelmében az ajándékozó visszakövetelheti az ajándékot vagy követelheti az ajándék helyébe lépett értéket akkor is, ha az a feltevés, amelyre figyelemmel az ajándékot adta, utóbb véglegesen megghiúsult és enélkül az ajándékozásra nem került volna sor.

A peres felek között tartási, illetve életjáradéki és ajándékozási szerződés megkötésére egyaránt sor került. Jelen felülvizsgálati eljárásnak azonban már csak az ajándék visszakövetelésére vonatkozó felperesi kérelemmel kapcsolatos ítéleti rendelkezés a tárgya.

Helyesen mutattak rá a perben eljáró bíróságok arra, hogy a C. J-né hagyatékával kapcsolatos eljárás során az ajándékozásra a tartási szerződésre tekintettel került sor, a felperest az a feltevés motiválta, hogy róla fia, az alperes - ahogyan azt korábban tette - a jövőben is gondoskodni fog, haláláig eltartja. Ettől függetlenül a felperes és az alperes között a tartási szerződéstől jól elkülönülő jogügylet, ajándékozási szerződés jött létre. Az ajándék

visszakövetelésére pedig csak a Ptk. 582. §-ban meghatározott valamely feltétel megvalósulása esetén kerülhet sor.

Helyesen állapította meg a másodfokú bíróság (másodfokú ítélet 4. old.), hogy a felek a tartási szerződést közösen akarattal, a körülmények lényeges változása folytán maguk alakították át életjáradéki szerződéssé, a felperes a szociális otthonban történő elhelyezését nem ellenezte, azzal egyetértett. Ezzel az ajándékozó felperes a tartásra vonatkozó korábbi feltevését saját elhatározásából módosította, tehát az nem az alperes egyoldalú lépése miatt hiúsult meg, és ugyancsak a közös döntésre tekintettel nem valósított meg az alperes a felperes intézeti elhelyezésével erkölcsileg kifogásolható, súlyos jogsértést, amely alapot adhat az ajándék visszakövetelésére.

A felperes a felülvizsgálati kérelmében arra is hivatkozott, hogy a felperes a tartási szerződés életjáradéki szerződéssé történő átalakításakor, illetve a szociális otthonba költözésének időszakában már nagy valószínűséggel nem volt cselekvőképességének teljes birtokában.

A perben az elsőfokú bíróság igazságügyi elmeorvosszakértőt rendelt ki, aki megállapította, hogy a felperes belátási képessége általános jelleggel csökkentnek mondható és ez az állapot nagy valószínűséggel már a pert megelőző években is fennállt. A Ptk. 11. § (1) bekezdése szerint azonban cselekvőképes mindenki, akinek cselekvőképességét a törvény nem korlátozza vagy nem zárja ki, és ennek következtében a Ptk. 11. § (2) bekezdése szerint maga köthet szerződést vagy tehet más jognyilatkozatot. Gondnokság alá helyezés nélkül pedig a korlátozottan cselekvőképes állapothoz a Ptk. nem fűz jogkövetkezményt. Erre tekintettel a felperes érvényesen köthetett szerződést 2004. áprilisában a tartási szerződés életjáradéki szerződéssé történő átalakításáról.

A kifejtettekre tekintettel a jogerős ítélet nem jogszabálysértő, ezért azt a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A felperes felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése alapján őt kötelezte a Legfelsőbb Bíróság az alperes felülvizsgálati eljárási költségének viselésére, illetve a 6/1986./VI.26./ IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdése alapján az illeték megfizetésére.

Budapest, 2008. július 1.

a tanács elnöke, előadó bíró, bíró

A kiadmány hitelével:

bíróági tisztviselő